

Kırkpınar

Her ayın beşinde ve yirmisinde çıkar ilmî, içtimaî, edebî mecmua

İçindekiler

Halkevleri ve Gençlik	Hamdi Hakverdi
Musikide matérialisme ve neticesi	İ. Bedri
Metafiziğin Vazifesi (Boodin'den)	K. H.
Köyümden Mektuplar : Birinci mektup	Vedat Sadi
Tufan efsanesi	Ömer Aziz
İlk Mekteplerde ferdi ve umumî kıraat (Tercüme) . .	M. Şakir
Bediî his (Bergson'dan)	H. H.
Firavunlar	Arif Nihat
Yeşil sarıklı Arap (Hikâye)	H. H.

Sayı : 4

Yıl : 1

20 Şubat 1934

Fiatı :

10 Krş.

Kırkpınar

Her ayın beşinde ve yirmisinde çıkar ilmi, içtimai, edebî mecmua

SAYI : 4

20 ŞUBAT 1934

YIL : 1

Halkevleri ve Gençlik

İnkılâp içinde yaşayan milletlerin bir mazhariyeti vardır : hep hareket ve canlılık ortasındadırlar. Bu, onların tazeliğine ve dinçliğine delâlet eder. Böyle memleketlerde her yeni hamle yeni bir imanın doğuşuna sebep olur ve bu imanın müminleri, " Yıl dönümü „ bayramlarını, içlerindeki kudret ve heyecan kaynağına menfez yaparlar.

Şu içinde bulunduğumuz haftanın sonu, bu " Yıl dönümü „ bayramlarının en mânâlılarından biri olacak : Büyük inkılâbımızın kültür cephesini kuvvetlendirmek ve yaymak işini uhdesine almış olan Halkevleri, 23 şubatta, genç tarihlerine bir yaş daha katmış olacaklar ve bu uğurlu gün yurdun her köşesinde sevinçle kutlanacak.

İnkılâp, istikbale doğru daimî bir yönelişi ifade eder. Bu sebeple, onun meydana getirdiği her müessese, " Gençlik „ i kendisine mevzu ve gaye edinir. Halkevleri, bu müesseselerin en mühim ve en kuvvetlilerinden biri olmak itibarıyla bu gayeyi en mutlak ve en şümullü şekilde benimser.

Halkevleri; gençliğe vazife ve mesuliyet yüklemek, onu, — tespit ettiği faaliyet sahalarında — ön safta çalıştırmak ve böylece, yurdun her köşesine sürat ve emniyetle götürülmesi lâzımgelen meş'aleleri dinç ve çevik kollara teslim etmek ister. Halkevleri-

nin bu görüşünü pürüzsüz bir samimiyetle takdir etmek lâzımdır. Çünkü gençliğe vazife ve mesuliyet yüklemek, onu, çok muhtaç bulunduğu birlik ve disipline alıştırmak için yegâne çaredir.

Filhakika; Türk gençliği birlik ve disipline muhtaçtır. Kendisine Cumhuriyet emanet edilen bir gençlik, emanet aldığı şeyin mâna ve kıymetini idrâk edebilecek bir halde olmalıdır.

Kültür, Ülkü, İnkılâp.. Onun sadece dilinde değil fakat bilhassa kalbinde ve kafasında yer tutmalıdır.

Türk genci bilmelidir ki, kültür; yurdun en temiz ve en has kıymetlerinin heyeti mecmuasıdır. Emin olmalıdır ki sanatların en mânâlısı olan sanat, tarihlerin en şerefli olan tarih, dillerin en zengini olan dil.. yurdunun kudur ve yurdununki olacaktır. Kültür sahasında faaliyet, bu kıymetlerin meydana çıkarılması için yapılan faaliyettir.

Türk genci bilmelidir ki, ülkü; kültürü inkılâba maledecek cehdin ta kendisidir. Bu kelime onun kafasında mücerret bir mefhum, — belki de bir istifham — halinde kalmamalıdır ; kültürün kuvvetlenmesi, ve inkılâbın ilerleyişi için çok faydalı bir hal alması yolunda yapacağı her cehdin ülküye bağlılık, ülküye hizmet olduğunu, yani bizzat bu cehdi göstermekle ülkünün

ta bağıında bulunduğunu tamamen idrâk etmiş olmalıdır.

Nihayet Türk genci bilmelidir ki, inkılâp; böyle temiz bir cehdin mahsullerine ve yurdu saadete götüren faydalı hamlelerin heyeti umumiyesine verilen isimdir.

İşte Halkevleri; gençliğe bu mefhumları iyice öğretmek, bu milliyet terbiyesini vermek için açılmıştır. Bu kadar mânalı mefhumlara nufuz ve sadakat, vazifelerin en büyüğü; ve bu kadar büyük bir vazife, zaptu rapta kabiliyeti, disiplin duygusunu temin eden âmillerin en mühimmi olacaktır.

Halkevlerinin programında, medenî bir cemiyetin — başka başka heves ve istidada sahip — bütün fertlerini tatmine kâfi faaliyet sahaları vardır. Halkevleri, bu sahalardaki faaliyeti tahakkuk ettirmekle, medenî bir cemiyeti — aynı zamanda — teşkilâtlı bir cemiyet, *Organisé* edilmiş bir bütün haline getirirler.

Milleti teşkil eden kütlenin *Organisation* u meselesinde, gençlik, yine hususî ve mutena bir yer işgal eder: Telkinlere daha kabiliyetlidir. Daha çok fedakârdır. Ümidi ve binnetice çalışma şevki, çok daha fazladır. Evvelce başka itiyatları, başka düşünüş ve hissediş tarzlarını almamış olduğundan, yeni iman mevzuuna bağlanması daha kolay ve daha emniyetli bir şe-

kilde meydana gelir. Ve işte bu sebeptendir ki, Halkevleri gibi kültür müesseseleri en büyük şeyi gençlikten bekler, onu faaliyetinin mihveri ve gayesi yapar.

Gençlik; ihmal edilmekten ne kadar asabileşirse, kendisile alâkadar olduğunu, kendisine, — şüphesiz haklı olduğu yerlerde — vazife ve ehemmiyet verildiğini görmekten de o kadar mütehassis olur. Gençliği esaslı mevzu olarak kabul eden ve ona vazife ve ehemmiyet vermek gayesiyle teşekkül etmiş olan Halkevleri, kültürle birlikte gençliği de yaratmak isterler.

Gençlik, Halkevlerini; millet için verimli her faaliyeti teşvik eden, kollayan, cesaretlendiren bir yuva olarak tanıır. Ona bütün gönlü ile bağlanır, çünkü onun — en pürüzsüz bir samimiyetle, — kollarını kendisine açmış olduğuna emindir.

Gençlik; rejimi çok sevdiği, rejime tam mânasiyle gönlünden bağlı olduğu için, gayet tabîf olarak, bu rejimin belli başlı müesseselerinden biri olan Halkevlerini de o kadar çok sever ve ona o derece gönlünden bağlanır.

Bu karşılıklı sevgi ve alâka, pek çok şeyler yapmaya ve yaratmaya kabiliyetlidir.

Hamdi HAKVERDİ

Musikide Matérialisme ve Neticesi

Son zamanlara doğru musiki hayatında okadar çok karışıklık oldu ki bu vaziyet karşısında musiki istikbalini tayin etmek hakikaten meraklı bir mesele halini aldı. Musikinin uğradığı bu akıbeti bazıları hayırlı bir alâmet saydılar ve onun kemaline hükmettiler; bazıları da manâsız ve şuursuz bir taşkınlığın neticesi halinde gördükleri bu hercü mercin bir zeval eseri olduğuna inandılar; belki bunların hepsi de doğru söylüyor, belki hepsi de yanılıyor... Ne için doğru söylüyorlar, ne için yanılıyorlar ?...

* * *

Bilgi ile düşünen ve duyan memleketleri son asırlarda istilâ eden matérialisme salgınının ahlâk, terbiye ve içtimaiyattaki sademevî tesirleri karşısında sanat âleminin bu tesirlerden masun kalamıyacağı gayet tabii idi. Matérialisme'in en karakteristik vasfını eğer (Maddeye bağlanmak) ifadesile göstermek caiz olursa ahlakta : (Evvela can sonra canan), terbiyede : (Benlik !), içtimaiyatta : (Partizanlık) ve felsefede : (Duyğusuz düşünce) düsturlarına irca olunabilen matérialisme telkinleri güzel sanatların en derunisi ve asumanisi olan musikide de kendini acayip şekillerde göstermekte gecikmedi ve gecikemezdi.

Bugünün fokstrotu derin ve asil duyguların bir ifadesi değildir. Fakat ona mukabil bu ritmik gürültüler bir vücudun inhinalarını gösteren vaziyetleri çok iyi temin ederler, bir çiftin yarım temaslardan duyacağı zevkleri doğuran hareketleri pekâlâ yaşatabilirler ve en nihayet kulaklarda çılgın bir şehvet iniltisini vahşi nağmeler içinde güzelce canlandırabilirler...

Şöhreti dünyayı kaphyan cazbanda gelince: O insanî duyguların ifadesi kaygusundan kendini kurtarmıştır; bu fokstrot orkestrası sadece kulakları işgal eden, adaleleri harekete getiren fizikî bir münebbihten başka bir şey değildir...

Asrımızda hakim olan zevkî kompozisyonu insanın içindeki mefkûrevî akisleri husule getiren derunî nağmeler değil, maddî hırsları tahrik ve teşvik eden gürültülerin taklidinden ibarettir.

Bu musikinın muvaffak olmuş sayılan bestekârı ise "Sentimental," değil "Sensoriel," bir insandır.

Orkestralarına gelince ona (Duyuran) değil konuşan bir orkestra demek daha doğru olur.

Hulâsa bugünün şöhret bulan ve râğbet gören musikisi hissin musikisi değil hassenin musikisidir. Bu nağmeleri ruhun kulaktan almakla onları işlemeden tekrar hareket sinirlerine iade etmesi bir olur. Bu esnada ruhun yüksek melekeleri uyuşuk bir halde kalır, çünkü o nağmelerde ruhun yüksek melekelerini ihtizaz haline getirecek hareketler yoktur. İşte bunun için manası hasselerin öte tarafına daha geçerken sönüveren bu nevi musikinın derin fikir ve ruh ameliyelerine lüzum gösteren hissi musikiden daha kolay anlaşılacağı ve daha kolay taammüm edeceği tabiidir.

Bu dejenere musiki salgınının menşei Matérialism'ede aramak lâzımdır, Matérialiste terbiye sisteminin çizmiş olduğu yollarda aramak lâzımdır.

Mutalaamız bu noktaya gelince fokstrot ve cazbant salgınının musi-

Köyümden Mektuplar

Bu hikâyeyi, eğlenmek için okumak itiyadında olanlara yazmıyorum. Bunun yalnız ismi hikâyedir. Canlarını sıkar, onlara günlük gazetelerdeki hikâyeleri, Bürhan Cahidin romanlarını tavsiye ederim. Yazımda, ne kadın ve kolonya kokan salon köşelerinden, ne sıhhatli, iyi kalpli, cömert ve misafir perver Türk köylüsünden, ne de yeşil, zümrüt gibi yeşil Türk köyünden bahsedecek değilim. Bunların birincisi bana kusmak hissi verir. Diğer ikisi yok ki...

Bu, kupkuru, kaskatı bir içtimai tetkiktir. Maksadım Türk köylüsünün hayatını bilmeyenlere anlatmak, bilenlerin de gözüne sokmaktır.

BİRİNCİ MEKTUP

Ahmet,

Bir haftadanberi köyümden bulunuyorum. Burasını sen de pekâlâ tanırdığı kadar doğru olabilmekle beraber bazı vakıalar — beşeriyet için hayatî mahiyeti haiz olduğundan — diğer vakıalara nazaran daha kıymetlidir.

Hakikat, hayatın hulâsası olduğu için, faaliyet sahasını daha çok tevsî ve istikbalı terviç eden telâkkiler beşeriyetin alâkasına daha fazla nüfuz eyler. Binaenaleyh, Materyalizmin cemiyetin tabii inkişafına daha elverişli olsa bile, İdealizm daima galip gelecektir. Çünkü felsefe sadece geçmiş bir günün, zail olmuş bir hayatın aksi sadası değil, kısmen de ümidi yükselten bir feza ve hayata asalet bahşeyen bir kaynaktır. Bütün idealizm mezhepleri mubalağada ifrata varır. Fakat bütün bunlar bizi mücahede ve tezhibe, imanı vahide davet eder. Mademki, hakikat hesabına bilgimiz pek pek mahduttur, beşerin hilkatî hayır addettiği bir şeye sım sıkı sarılmakta ısrar edecektir. Şu itimatlıki, neticede hayır kendini belki hakikate daha çok yaklaştırmış olur. (*)

Çeviren : K. H.

(*) Amerikada Karleton Kollege felsefe Profesörü John Elof Boodin'in A Realistic Universe isimindeki eserinden tercüme edilmiştir.

sın. Daha lisede iken tatilleri çok defa beraber geçirdiğimiz "Uğurlu" köyündeki çiftliğimiz.

Görünüşte bir sebep yokken şehri birdenbire terkederek köyüme çekilmemi başkaları nasıl telâkki ederlerse etsinler. Fakat sen her halde bilmelisin ki beni şehirden uzaklaştıran; tenha, kimsesiz köyümden her türlü medenî istirahat vasıtalarından uzak yaşatan âmil ne romanlarda okunduğu gibi bir aşk nevmidisi, ne de sırf orijinal olmak için yapılan muvakkat bir fantazidir.

Belki sana garip gelecek basit bir tesadüf beni şehirden, şehrin gürültülü, dedikodulu fakat bunlara rağmen — itiraf etmek lâzımdır ki — köye nazaran eğlenceli hayatından ayırdı.

Bundan on beş gün kadar evvel ağır adımlarla çarşıdan geçiyor, evime gidiyordum. Bir kitapçımın camekânında gözüme bir kitap ilişti: "Yaban," Muharriri Yakup Kadri. Hayret ettim. Belli başlı muharrirlerimizden birisi bir kitap neşrediyor da haberimiz bile olmuyor. Hiç yoktan bir mes'ele için kıyametleri koparan münekkittlerimiz Yakup Kadrinin kitabına bir tenkit bile yazmıyor. Kitabı aldım. Gece, evde her kes uyuduktan sonra odama çekildiğim zaman ilk işim "Yaban," ın yapraklarını kesmek oldu ve merakla okumağa başladım. Belki sen de okumuşsundur. Muharrir Türk köylüsünün hayatını bütün çıplaklığıyla anlatıyor. Yani bugüne kadar tiyatro, roman, hikâye veya küçük hikâye isimleri altında bahnameler yazan muharrirlerimizin tuttuğu yoldan bambaşka bir şey. Fakat şimdiye kadar muhtelif vesilelerle kitapların yazdığı köylüden değil Türk köyünde yaşayan Türk köylüsünden bahsediyor. Ve Türk köylüsünün zavallı vaziyetini

Tufan Efsanesi..

Herkes bilir ki, ihtiyaçların sevgiyle insanlar tarafından ortaya atılmış bir yığın fikirler mecmuasından ibaret, içtimalî bir müessesese olan din; ne Yahudilerin Musası, ne aynı cinsten Hıristiyanların İsması ve ne de aynı ırktan Müslümanların Muhammet peygamberile başlamamıştır. Denilebilir ki dinler, kâinat ve tabiatın sert ve yumuşak hadiselerile, menfaat ve kazanç esasları üzerine kurulmuşlardır. Yıkıp deviren rüzgâr, dolu ve yağmur indiren bulut, dehşet dağıtan öldürücü yıldırımlar, şimşekler, gök gürültüleri;

silip süpüren seller, feyezaneler; parçalayıcı ve yırtıcı vahşî hayvanlar; ilk insanları sonsuz bir korku içinde bırakmış ve bu hadiseleri doğuran kuvvetler, onlarca birer mabut telakki edilmiştir. Bidayette, korku ve ümitten doğmuş olan bu iptidai dinler, asırlar müddetince, tabiat hadiselerini örten esrar perdelerini yırtarak bilgilerini çoğaltan ve yükselen insanların elinde inkişaf etti. Kazanılan fikirler, zihniyetler, efsaneler cemiyetlerden cemiyetlere dağılarak yayıldı, karıştı ve muahhar büyük dinlerin umumî ma-

öyle açık anlatıyor ki . . .

Bütün bunlar bildiğim, hatta bildiğimiz şeyler. Fakat hadise muharri-
rin tahlilinden geçtikten sonra daha şayanı dikkat, daha feci, daha acıklı oluyor. "Yaban," beni saatlerce düşündürdü. Çamur gibi akan Sakarya, karnı şiş çocuklar, birbirlerine kuyu kazan köylüler bir türlü zihnimden çıkmıyordu. Şu tütün satan bakkalın şu arabacının, şu müteahhidin, şu konducunun, şu doktorun, benim, senin, hepsinin, hepimizin on milyon Türk vatandaşının yaşadığını bilmeden doğup ölmesine nasıl yabancı kaldığımızı şaşım. Ve anladım ki Türk köylüsünü bu; otların hayatından farksız hayattan kurtarmak her Türk için hatıta her "İnsan," için vazifedir. Bu vazifeden üzerime düşen kısmı yapmağa derhal karar verdim.

*
*
Şehirdeki pürüzlü işlerimi temizlemek, köyde bana lâzım olacak eşya yı temin etmek beni bir hafta kadar meşgul etti. Bir hafta nihayetinde her şey hazırlandı. Fikrimi kimseye söylemek istemiyordum. Bir sabah erkenden sessiz sedasız eşyalarımı bir kamyonu yükledim ve yola çıktım. Beni

köyüme yaklaştıran her dakika heyecanımı biraz daha artırıyordu. Nihayet gün batarken kamyon Uğurlar köyündeki çifliğimin kapısından giriyordu. Tarlasından dönen bir kaç köylü beni gördüler. Yanıma gelmek lâzım olup olmadığını pek kestirememiş olacaklar ki şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar, yollarına devam ettiler. Bir ameleyi paylamakla meşgul olan çifci başı koşarak yanıma geldi. Hemen eşyalarımı boşaltmağa başladı. Böyle bir kamyon dolusu eşya ile geldiğimi bir türlü kendi kendine izah edemiyen çifci başım yenemediği bir tecessüsle:

— Bey maşallah, dedi, ammada yüklü gelmişsin ha ...

— Belli olmaz Halil ağa, dedim, belki fazla kalımda

Ortalık iyice kararıştı. Çifliğin en büyük odasına yere bir yatak hazırladılar hemen yattım.

Ertesi gün erkenden uyandım yerleşmeğe başladım.

Köylülerin beni nasıl karşıladıklarını sana ikinci mektubumda yazacağım. Bana, mektubunu gönderdiğim adamla bir kaç gazete gönder cevabımı bekler gözlerinden öperim kardeşim,

VEDAT SADİ

hezlerini teşkil eden kaynaklar oldu-
lar.

İlk zamanlarda, bütün tabii hadi-
selerle, esrarengiz görünen mevcudat-
tan korkan insanlar, asırlar geçtikçe
dünya ve semaya sevgi ve mahabbet-
le bakmağa başladılar. Parlayan ve
ısıtan güneşe, heybet ve zarafetle
uzanıp giden denize, birbirine yaslan-
mış sisli tepelerile, yeşil etekleriyle
yükselen dağlara, kıvranarak, ufuklar-
da kaybolan ırmaklara, her şeye sons-
suz bir hayret ve takdirkârane bir
vecdile baktılar. Bunların güzelliklerini,
aralarındaki derin ve muntazam mü-
nasebatı anladılar. Esrar dolu hadise-
lerin çarpışmasından tabiatın verimli-
liğini sezdiler. Tabiat ve kâinatın ya-
radılışına, bunları idare eden kuvvet-
lerin doğuşlarına ait masumca anla-
yışlarla fevkalâde zarif efsaneler, ma-
sallar, hikâyeler, menkıbeler, macera-
lar, nakletmeğe başladılar. İşte bu az
hilekâr insanların naklettikleri efsane-
ler, maceralar, menkıbeler, hikâyeler,
tarihin aydınlık devirlerinde gelen ve
bozuk cemiyetleri düzeltmek isteyen
bazı zeki adamlar vasıtasıyla ayetler
halinde inmeğe başladı. İlk insanların
saffet dolu ruhlarla, tabiat hadiseleri
için söyledikleri şiirler, fikirler mec-
muası; muahher devirlerde surelerden
mürekkep bir takım isimler altında
mukaddes kitaplar şeklinde tanındı.
Bunun içindir ki, mukaddes tanılan ve
tanılmıyan dinlerin heyeti mecmuasın-
da eski cemiyetlerin fikirlerini, dinle-
rinin derin izlerini bulmak müşkil de-
ğildir. Tufan efsanesi de bunlardan
biridir. Şüphe yoktur ki tufan efsanesi
dünya östünün bir çok yerlerinde vu-
ku bulan korkunç fezeyanlar, şiddetli
yağmurlar ve sellerin yaptıkları tahri-
batın hatıralarından doğmuş ve eski
cemiyetler tarafından dinî renklere
bürünerek nakledilmiştir.

Musa, İsa ve Muhammet peygam-
berden çok evvelki asırlarda, Babil
kitabeleri tufan efsanesini şu şekilde

nakletmektedir : “ Öbartes'in oğlu
Ksisutros'un hükümdarlığı zamanında
kötüleşen ve fenalaşan insanların hal-
lerinden hiddetlenen Bel; onları yok
etmeğe karar verdi. Bu işe başlama-
dan Ksisutros'un fikrini sordu. Ona
bazı emirler verdi : “ Bir gemi yap !
Malını ve hayatını kurtarmağa çalış.
Başlangıç, orta ve sonu havi kitapları
Siffara şehrindeki topraklarda sakla. ”
Ksisutros gemiyi yaptı. Ailesini, ço-
cuklarını ve her cins hayvanla altun-
larını gemiye yükledi. Sabah olduğu
vakit siyah bir bulut göğü kaplamıştı.
Adat, korkunç siyah bulutların arasın-
da gürlemekte idi. Nebo ve Merduk
iki hükümdar gibi dağlara ve ovalara
doğru ilerlemekte idiler. Nergal fırtı-
nayı hazırlamış şiddetle koşmakta; ve
Ninib sıçırarak hücum etmekte idi.
Adat, günün aydınlığını karanlığa çe-
virmiş ve yer yüzünü bir göl haline
getirmişti. Artık kardeş kardeşi gör-
müyor, insanlar birbirlerini tanımıyor-
lardı. Anu'nun yüksek alemine çık-
mıyan melekler tufandan korkarak
köpekler gibi havlamakta ve sığınacak
yer aramakta idiler.

Bütün ruhlar ve ilahlar, güç bir
iş başında ağlıyan bir kadın gibi fer-
yat eden Yştar ile beraber bağırma-
ta ve ağlamakta idiler. Altı gün altı
gece rüzgâr; fırtına ve kasırga ortalı-
ğa hakim olduktan sonra yedinci gü-
nün fecrinde yağmur kesildi, fırtına
sükûnet buldu. „ Efsane devam edi-
yor. Ksisutros anlatıyor : “ Ağlıyan
denize baktım. Artık ne tarla ne or-
man görünmüyordu. Pencereyi açtım.
Ziya yüzüme vurunca düştüm. Sel gi-
bi gözlerimden yaşlar akmağa başladı.
İnsanların mukadderatını taşıyan gemi
Gordyen dağlarının Nızir tepesinde
karaya oturmuştu. Altı gün bekledik-
ten sonra bir gövercin salıverdim. Ba-
sacak yer bulamayınca geri döndü.
Bir kırlangıç uçurdum. Basacak yer
bulamayınca geri geldi. Bir karga bır-
raktım. Suların inmekte olduğunu gö-

rünce uzaklaştı. Bir daha gelmedi. O zaman hayvanları bıraktım. Dağın eteğinde bir mezbaha yaptım. Kurbanlar kestim. Koku alan ilâhlar sinekler gibi sevindiler. Bel, insanların tamamen ölmeklerini görerken hiddetlendi. Kalkanlarını öldürmek istedi. Yalvardım. Kabul etti. Bir daha tufan yapmamağa karar verdi. Gemiye gelerek karımı ve beni yanına aldı. Uzak nehirlerin mansaplarına götürdü. „ Gemide kalkanlar, Ksistrosun gelmediğini görünce bağıştılar, ilâhlardan gelen sesler, Zahit Ksistros'un mabutlar yanında olduğunu bildirdi. Gemidekiler Babile döndüler. Siffaradaki kitapları çıkarak okudular, yeni kitaplar yazdılar. „

İşte. en az milâttan üç bin sene evvel yazılmış ve muhtemel ki, daha evvel de mevcut olan bu tufan efsanesine, Anadolu'da, bilhassa İkonyada, Torosların şimal satırlarında tesadüf ederiz. Anadolu tufan efsanesinde yalnız isim değişmekte, Ksistros yerine hükümdar Nanakos ve gemi yerine sandık — Kibotos — kaim olmaktadır. Bu efsanenin Babilli veya yerli olup olmadığı malum değildir. Muhtemel ki bu efsane, garbî Anadolu sahillerindeki bazı sema ilâhlarının ayin ve tabütleriyle alâkadardır. Kadim Yunan mitolojisinde tufan efsanesi hulasası olarak şu şekilde zikredilmektedir: „ Ateşi keşfeden insanların neler yapabileceklerini anlıyan Jupiter, derin bir kin beslemeğe başladı. İnsanları yok etmeğe karar verdi. Bu arzuyu anlıyan ilâhlar, harekete geçtiler. Dünya, korkunç uğultularla esen rüzgârların, ifritler gibi boşanan yağmurların altında kalarak mahvoldu. Yalnız insanlar içerisinde iyi olan Prometenin oğlu Tisalya kralı Dokalyonla karısı Pyrrha kurtuldular. Jupiter'in hiddeti teskin edildikten sonra karı koca Themis'e yalvardılar. Themis : Yüzünüzü

kapayınız. Yürüyünüz ve yer yüzünün kemiklerini arkanızdan atınız dedi. Bu karanlık cevabı anlıyan karı koca, yer yüzünün kemikleri olan çakıl taşlarını omuzlarından arkaya attılar. Yeni talisizlikler ve yeni felâketler için beşeriyet yeniden dünyaya geldi „ .

Tahminen milâttan bin beş yüz sene evvel yaşayan ve muhtemel ki bir kabile reisi sıfatıyla Yahudileri Mısırdan çıkaran Musa, dalalet düşen kavmi için bazı kanunlar yapmıştı. Asurilerin Babile sürükledikleri Yahudiler, oradaki efsaneleri, masalları.. öğrendiler. Esaretten sonra Tevrat denilen kitabı yazdılar. İlk büyük kabile reislerini unutmadılar. Kitabı onun ismine izafe ettiler. Şerefli zamanların hatıraları yüzünden, Davut ve Süleymana da payeler verdiler. İsa ve Muhammet tarafından mukaddes bir kitap olarak tanılan Tevrat, Babil tufan efsanesini aynen kaydetmiştir. Aynı kızgınlıklar, aynı emirler ve aynı tufan. Yalnız Nuh ilâhların yanına gitmemiş. Bağ yaparak üzüm elde etmiş. Şarap yaparak içmiş. Kendisini çınl çıplak yapacak kadar serhoş olmuş. Arada değişen isimlerdir. (1) Kur'anın muhtelif yerlerinde bilhassa Hud ve Nuh surelerinde tufandan bahsedilmektedir. Yalnız burada tufan efsanesi, bir ibret levhası şeklinde gösterilmiştir. Mamafî Hud suresinde tufan efsanesi, Tevrattakinin aynı ile devam etmekte ve sonunda Allah Muhammet peygambere şöyle hitap etmektedir : „ İşte gaipte olan bu hikâyeyi sana bildiriyoruz. Bu hikâyeyi sen ve kavmin henüz bilmiyordunuz. Sabırlı ol. Allaktan korkanların akıbeti hayırlıdır. „ (2)

ÖMER AZİZ

(1) Tekvini mahlukat : Bap : 6, 7, 8, 9

(2) Kur'an. Cemil Sait beyin tercümesi. S : 250. 251. Surei Hud.

Pratik terbiye usullerinden :

İlk mekteplerde ferdî ve umumî kıraat [*]

Kırkpınar; Çukurova muhitindeki ilk mektep muallimlerine çok yakından ve hususî şekilde faydalı olabilmek arzusuyla, terbiye ve tedris yolunda ortaya konulacak en yeni ve en isabetli fikirlere sayfalarında bir yer ayırmayı düşünmüştür. Bu nüshamızda ilk makaleyi negrediyoruz :

I — Talebelerimizin kolaylıkla okuyabilmesini istiyoruz. Çocuk mihanikî güçlüklerden ne kadar çok kurtarılsa okumaktan o kadar çok zevk alır. O halde çok okutmak lâzımdır. Hatta yalnız hususî kıraat derslerinde değil, diğer her hangi bir mümarese (Exercice) zamanında da bu fırsatı yaratmalıdır. [Meselâ ; imlâ ile tahrir hazırlıklarında bu çok faydalı bir şekilde yapılabilir.] Eğer sınıfta çocukların sayısı fazla ise, ferdî kıraat kâfi değildir. “ Umumî okuma „ ya da başvurmak lâzımdır. Bu usulün faydaları nelerdir ve hangi şartlar dahilinde faydalı olabilir ?

A) *Umumî Kıraat* zaman kazandırır. Çekingem ve mütereddit çocuklara cesaret verir. İleride olan çocuklar, geride olanları beraberlerinde yürütürler. Yalnız şahısları değil, aynı zamanda gurupları da rakabete koyar. Tesamühün ve yekdiğerine yardımın ehemmiyet derecesini pratik şekilde gösterir.

Fakat umumî kıraat, kolayca, gü-rültülü ve karışık bir şekil alabilir. İdare edilmesi çok güçtür. Ruhlarına tembellek sinmiş çocukları tüzümü derecesinde harekete getiremez. Muallimin; söyleyişteki yanlışlıkların kolayca farkına varması da mümkün değildir. Demek ki; çok kıymetli olan bu usul, bazı zamanlarda, hiç bir netice vermiyebilir de.

Ferdî Kıraat : Bunun idaresi nisbeten daha kolaydır. Herkesin yanlışları ayrı ayrı doğru bir şekilde düzeltilir. Okuyanı; yanlışlarının mesu-

liyetine duymak ve yine kendi kendine bütün bir kütle ile rakabet etmek mecburiyetinde bırakır. Fakat, ferdî kıraat usulü, çok kalabalık bir sınıfta çocukları daha fazla samîin vaziyetinde bırakır, bizzat işliyemezler.

Halbuki, iyi okuma, dinlemekten ziyade bizzat okuyarak elde edilemez mi ?

B) *Bu usulleri birleştirme* : O halde ilk mekteplerde ferdî ve umumî kıraat usullerini birleştirelim . Umumî kıraat usulünü hiç bir zaman “ Hep beraber heceleme „ vaziyetine sokmayacağız. Bu; anlıyarak ve hissederek okuma için çok fena bir hazırlık devresi teşkil eder. Her şeyden evvel ve mümkün olduğu kadar ferdî kıraat yapacağız. Okuma ekzersisinin en son kısmını da umumî kıraata hasredeceğiz. [Alıştırmak için hem de ilkin muallimin çocukları bir kaç kerre okutması faydalı olur.]

Bu umumî okuma, bütün sınıfa birden yaptırılmamalıdır. Sınıf; beş ve nihayet on kişiden müteşekkil guruplara ayrılmalı ve bu şekilde kısım kısım okutulmalıdır . Bazan; biri zayıf diğeri kuvvetli iki talebeye de okutulabilir. Kuvvetli olan, zayıf olanın yardımcı olur. [Bu; bilmem çok doğru mu ? Zayıf olan çocuk çok mahcup vaziyete düşer. M. Ş.]

Umumî okuma, hiç bir zaman, yeknesak ve makinalaşmış bir hal almamalıdır. Ferdî okumanın yerini tutmaktan ziyade onun çok mütevazı bir yardımcısı olmalıdır. Bu iki usulün faydalı bir şekilde birleşmesi için, muallimin, bütün zekâsını ve terbiye-

(*) Fransızca [Edebiyat, felsefe ve terbiye] Mecmuasından.

cilik kabiliyetini kullanması lâzımdır.

II — *Sesli okuma, sessiz okuma.* — Karşılıklı iyilikleri. — Sınıflarımızda her ikisine de baş vurmalı mıdır, ne derecede ?.

A) *Sesli okumanın faydaları :* — Bu okuma tarzında muallim sınıfa hakimdir. Mani olunması veya düzeltilmesi lâzımgelen hataları yakalar. Pratik yardımıyla, telaffuz ve ahengi düzeltir. Üzerinde uğraşılmak lâzımgelen noktaların, nasihat ve teşvike ihtiyacı olan çocukların farkında olur. Çocuklar kendilerini arkadaşlarıyla ve diğer okuma guruplarıyla mukayese ederek daha iyi okumak isterler. Aynı zamanda; dinleme ve okuyanları dikkatle dinlemeğe alışır. Çünkü; muallim bir aralık kendilerine bir şey sorunca veya kendilerine okutmak isteyince mahcup olmak istemezler.

Çocuklar, ses uzuvlarını tekâmül ettirirler. Sonra, yavaş yavaş, diğerleri için okumak zevkini edinirler ki, bu, mektebin tesirini genişletir ve imtidat ettirir. Elhasıl sesli okuma, mahirane idare edildiği zaman, pek faydalı olan hem umumî okuma ve hem de muhavereli okumalar için çok elverişlidir .

B) *Sessiz veya hafif sesle okumanın faydaları :* — Bu, daha ziyade sınıf dışında tatbik edilen usuldür. Mektep, çocukları buna karşı hazırlamazsa vazifesine karşı çok lakeyt kalmış demektir. Sessiz okuma; mektepte bir çok sebeplerle yorulan hançere için bir istirahat zamanı teşkil eder. Muayyen bir zamanda bütün çocukların cehdini muayyen bir bahis üzerinde toplar ve bu suretle çocukların kabiliyet ve kıymetlerinin daha haklı, daha doğru bir şekilde mukayese edilmesini temin eder.

Sessiz okuma ; başka hiç bir şeyle meşgul olmadan düşünceyi mevzu-

un idraki cihetine çevirmek, ona daha derinden yakınlaşmak, yani düşünce ve tahayyül itiyatlarını kuvvetlendirmek demektir. Çocuğu daha büyük bir serbesti içinde bıraktığından, onu kendi kendini idareye alıştırır. Sonra da; mektepte yapılan ekzersisler arasında daima memnuniyetle karşılanan değişikliklerden birini teşkil eder. Hem muallim, okunan bahse dair ya tahriri veya şifahî sualler sorar ki, bu takdirde rekabet hissi de muhakkak araya girer.

Sessiz okuma; çocuklara şahsî çalışmak zevkini verdiğiinden, mektep kütüphanelerinin kapılarını daha kuvvetle açtırır.

Pratik mülâhazalar : — Gerçi sınıflarda sadece sesli okuma usulü tatbik edilmeyecektir. Fakat yine en ehemmiyet verilecek, en çok kullanılacak ve en hakim olacak bu sesli okuma usulü olacaktır. Diğer okuma tarzları; usulleri değiştirmek, sönmek üzere olan alâkayı yeniden canlandırmak için kullanılacak ve bu suretle çok büyük hizmet göreceklerdir.

Araya; ilkin az, fakat gitgide sıklaştırılan sessiz okumalar girmelidir. Muallim; muayyen kısa bir müddet verir, çocuklar okur. Fakat bu okumaları, — çocukları muayyen bir gaye dahilinde okumaya alıştırmak için — sualler takip etmelidir.

Sessiz okutulacak bahis, her zaman için evvelce tesbit edilmiş bulunacak ve sualler de evvelce hazırlanmış olacaktır. Çünkü sonra bütün bir gurup, okuduğunu ve düşünmeden okumadığını ispat için, cevapları şifahî veya tahriri olarak vermek mecburiyetinde kalır.

Çeviren : M. ŞAKIR

Edirne Kız Muallim Mektebi

Yeşil Sarıklı Arap.

— 4 —

Yazan : H. H.

Nihayet; düşüne düşüne şu çareyi buldum : Köyün karakoluna gedip başıma gelini olduğu gibi anlatmak. — Jandarmalar hocayı ararlar, her halde yakalarlar. O yaptığını ikrar edince; Selim artık beni almak istemese bile hiç olmazsa köyümde namuslu kalırım..” Diyordum.

Karakolun kapısından girerken jandırma çavuşıyla burun buruna geldim. Beni tanıır tanımaz içeri döndü; jandarmaların bulunduğu bir odanın önüne giderek :

“— Hasan, diye seslendi; çabuk koş, Bekiri yolundan çevir. Gitmesine lüzum kalmadı!..”

Sonra yine bana döndü, sert bir sesle bağırdı :

“ — Gir içeri ! bir de utanmadan ağlıyorsun öyle mi?..”

Meseleyi nereden, nasıl öğrendiğini hiç düşünmeksizin ayaklarına atıldım :

“ — Benim suçum yok ! bana pusu kurdu, bana hücum etti.. Bir erkeğe nasıl güç yetirebilirdim?..” diye hıçkırdım. Bütün jandarmalar, odalarının kapısı önüne yığılmışlar, dikkatle bize bakıyorlardı. Çavuş, — elindeki kırbaç çizmesine vurarak — bağlı bir çoban köpeği gibi kısa adımlarla sağa sola yörüyor, durup dinlenmeden homurdanıyordu :

“ — Başına gelecek işi önceden düşünmezsin, sonra da böyle sızlanırsın! Erkekmiş de, gücü yetmemiş de bilmem ne olmuş.. Ne ararsın burnunun dibinde .?..”

“ — Oturmıyacaktım amma o istedi. Gel seni afsunlayım, yoksa yılan sokar ölürsün dedi, ben de ra-

zı oldum..”

Karakol kumandanı , birden , olduğu yerde durdu. Kaşlarını çatarak hayretle yüzüme baktı. Gülmemek için dudaklarını zorhiyarak sordu :

“ — Afsun mu yapayım dedi ?.. Demek onun hocalığı da var?..”

Bu defa hayret eden bendim :

“ — Hoca değilmiya, dedim, caminin imamı o değilmi ?..”

Karakolun içinde bir kahkaha koşturdu : Çavuş, kapıya yığılmış olan jandarmalar, hepsi katıla katıla gülüyorlardı. Hiç bir şey anlamıyor, onlar güldükçe ben ağlıyordum. Nihayet karakol kumandanı, sert bakan gözlerini yeniden gözlerime dikti :

“ — Baksana didi, sen aklını mı kaçırdın, kimden bahsediyorsun?..”

“ — İmamdan, dedim, yeşil sarıklı hacıdan !..”

Çavuş hiç bir şey anlamıyor gibi yüzüme bakıyordu. Hıçkırarak hıçkırarak yeniden ayaklarına düştüm :

“ — Elini ayağımı öpeyim çavuş efendi, diye yalvardım ; Hacıyı arat buldur, benim namusumu beş paralık etti.. Allah rızası için, kumandan efendi . . .”

Elindeki kırbaç “ şırrak !..” diye şakladı, sırtıma ateş basıldı sandım !

“ — Ahlâksız ! diye kükredi ; İmam efendinin, seni o çirkin vaziyette gördüğü halde susmasını isterdin değil mi ?.. Kahvecinin oğluyla...”

Birden sustu. Başını iki tarafa kıvrırdı; sonra, tok bir sesle :

“ — İmam efendi bütün gördüklerini anlattı, dedi ; biz vazifemizi yapacağız senin de allah taksiratını affetsin !..”

“ — Kumadan efendi !. Kumadan efendi !. ” diye dizlerine sarıldım. Fazla bir tek kelime söylemedi, jandarmalara, beni haps etmeleri için işaret verdi.

Odanın kapusunu ancak ertesi sabah açtılar. Bir jandarma beni karşı odaya, kumandanın dairesine soktu. İçerde ; çavuşu, köyümüzün muhtarını, iki jandarmanın ortasında oturan Selimi, ve nihayet yeşil sarıklı Arabı görür görmez, tavan başıma yıkıldı sandım ; nerde bulunduğumu unuttum, imama doğru canavar gibi atıldım. Fakat jandarmaların kuvvetli kolları beni zapt etti ; üstelik kumandan yüme bir tokat endirdi.. Yerinden fırlamak istiyen Selimi yanındaki jandarmalar tuttular ; derhal odadan çıkarıp benim hapsedildiğim odaya tıktılar ..

Hiç, ama hiç bir şey anlamıyordum. Yeşil sarıklı Arap serbest serbest oturuyordu, halbuki Selim hapsediliyordu .Köyümüzün muhtarına derdimi anlata Bilirim sandım. Yalvararak gözlerine baktım :

“ — Benim namusumu kirleten Hacıdır ! ” diye sızlandım. Kumandan bir elile, başını iki tarafa çevirerek “ Lâhavle .. ” çeken Arabı yatıştırırken, öteki elini, — ciğerlerimi sökmek istiyormuş gibi — bana doğru uzattı :

“ — Sen artık çok oluyorsun, diye bağırdı ; bir hocaya, peygamber sulâlesinden olan mübarek bir zata iftira ederek suçunu kapatmak mı istiyorsun ?. Kahvecinin oğluyla yıllardanberi düşüp kalktığımı bilmiyormuyum? Hatta bir gün, caminin yanında fıs fos konuşurken üstünüze varmamış mıydım ? Sizi gören bir değil; beş değil ... ” . Elile muhtar gösterdi :

“ — Üç dört ay evvel de, Recep ağa, bir akşam geç vakit seni Selimle birlikte pınarın önünde baş başa görmüş. Nihayet işi o derece ilerlettinki.. İmam efendi tesadüfen üstünüze varmamış olsaydı, saman altından su yürütüp gidecektiniz ; edepsizliğinizin meydana çıkacağını anlayınca hemen

böyle bir düzene sapdınız, değilmi ? Bu aklı sana kahvecinin oğlumu verdi?. dinsizler !. ”

Emine yorulmuştu. Elini alınca götürdü :

— Başım ağrıyor, didi, artık yeter değilmi ?.

Öğrenilmesi icap eden daha bir çok şeyler vardı .

— Peki ama, Selim itiraz etmedi mi ? Babası oğlunun müdafaasına koşmadı mı ? Ağanın hanımı hiç sizi arayıp sormadı mı ?.

— Benim başıma o felâket geldiği saatlerde Selim kahvede yokmuş, köyde değilmiş, tarlada da değilmiş ..

— Peki nerdeymiş ?.

— Bunu ; ne köyün karkolunda söyledi, nede (A...) da muhakeme olurken. Babası yalvardı, ben yalvarımdım, hakimler : Nerede olduğunu açıkça söylemezsen suçlu sayılacaksın, hapsa gireceksin ! Didiler, yine söylemedi. Sadece :

“ — Karagolun tahkikatı doğrudur, diyordu ; ben o gün köyümde değildim. Fakat, nerede olduğumu da kimseye söyleyemem ! ”

— Şu halde davayı gayıp ettiniz ?.

— Gayıp ettik. Selimi serbest bıraktılar. Ağanın karısı artık evine ayak basamayacağımı söylediği için, beni de (A...) da bir konağa hizmetçi olarak verdiler .

— Arap ne oldu ?.

Emine, acı acı gülümseyerek gözlerini döşemeye dikti :

— Köyümüzün camiinde imamlık etmeğe gitti ! .

Ona son bir sūal daha sormak istedim :

— Selim o gün nerede olduğunu açıkça söylese hem kendini şüpheden kurtarmış hem de sizin namusunuzu korumuş olacaktı. Neye söylemedi dersiniz ?.

— Bunu; on beş seneye mahkûm olduğunu öğrendiğim güne kadar ben de bilmiyordum..

— On beş seneye mi mahkûm oldu ?.

“ Evet ! „ demek ister gibi, derin bir yeisle başını salladı :

— Mahkemeden çıktıktan bir iki gün sonra, Selim, dosdoğru köye gitmiş ve daha eşini dostunu görmeden yeşil sarıklı Arabı vurmuş.. On beş seneye mahkûm olup hapsaneye girdiği zaman, birinden benim nerede bulunduğumu öğrenmiş ve bir mektup yazdırmış.

Emine yerinden kalktı, yatağın baş ucundaki küçük masanın çekmesini açtı, eski ve kirli bir meşin çantadan buruşuk bir mektup çıkardı, bana uzattı.

“ ... O gün nerede bulunduğumu açıkca söylememekle sana çok büyük fenalık ettim Emine.. Fakat beni affet, başka türlü yapamazdım. Ben o gün, (L..) köyünde, bir iki ay evvel tanışmış olduğum genç bir dulun koynundaydım. Senin başına bir kaza gelmişti. Allah yardım ederse, alnına düşen lekeyi temizlerdin. Halbuki ben, nerede olduğumu açıkca söyleyerek bu genç dudu ele verseydim, onu derhal imam evine gönderirlerdi. Bu şekilde tanınmış genç bir kadının imam evinden çıktıktan sonra nelere uğrıyacağını ve nihayet nereye düşeceğini söylemiye lüzum var mı ?.

Emine, sana karşı yaptığımı ancak bir şey ödeyebilirdi : ikimizin de düşmanı olan Yeşil sarıklı Arabın vücudunu ortadan kaldırmak ! Bir hayvan gibi ırzına hücum etmiş olan Arabı yere serdiğim zaman, içimde (On beş sene) korkusu değil, alın-

mış bir intikamın sevinci vardı. Artık ben ... „

Emine, bir ibadet tavrile mektubu elimden yavaşça çekti, aynı dikkat ve hürmetle katladı, meşin çantaya yerleştirdi, çekmenin içine koydu. Masanın üstünden bir sigara alırken :

— Zavallı delikanlı, dedi, kaş yapayım derken göz çıkardı..

Oda, sessizliği ile, geniş bir mezara benziyordu . Sokakta ayak sesleri çoktan kesilmişti. Saata baktım : sabahın üçünü geçiyordu. Bu odada daha fazla kalmak istemiyordum : masa, sandalyalar, eşya, hatta duvarlar sanki garip gözlerle hep beni süzüyordu. Artık kendisi için hiç bir şey yapamayacağım bu kadından, Anadolunun bu bahtsız kızından uzaklaşmak istiyordum. Hikâyesinin sonunu merak etmiyordum; her halde, hizmetçi olarak verildiği evde, evin erkeklerinin taarruzuna uğramış, tahammül edemiyerek kaçmış, yeni girdiği bir evde aşağı yukarı aynı vaziyetlerle karşılaşmış, nihayet bu işlerin ticaretini yapan bir kadının eline düşmüş ve buralara kadar gelmişti. Bu safhalar hep birbirine benzemez miydi ?

Caketi sırtıma geçirdiğimi görünce hayretle sordu :

— Ne o, gidiyor musun ?

Yüzüme büsbütün mustarip bir ifade verdim :

— Rahatsızlandım, dedim, gidip uyuyacağım..

Eminenin kapıyı açarken mırıldandığı kelimeleri anlıyamadım.

— SON —

Gelecek sayımızdan itibaren takibe başlayacaksınız :

Mösyö Benito

Büyük Hikâye

Yazan : H. H.

Basıldığı ve idare edildiği yer :
Adana ; TÜRK SÖZÜ Matbaası

Sahibi ve yazı işleri Mü. Hamdi Hakverdi
Umumî Neşriyat Mü. Reşat Sadi

F O T O

COŞKUN

Adanamızın bu en kıdemli ve en mükemmel fotoğraf atelyesi nihayet beynelmilel bir şöhreti haiz olan "AGFA" Fabrikasının filimlerini ve muhtelif cins kâğıtlarını da getirtmiştir.

En mükemmel vesaitle mücehhez atelyelerinde en müşkilpéssetleri dahi memnun edecek resimler yapılır. Vitrine bakmak sözümüzün doğruluğunu isbata kâfidir.

AMATÖR İŞLERİ AZAMÎ İTİ-
NA VE SÜRATLE YAPILIR
VE HEMEN ERTESİ GÜN
TESLİM EDİLİR.

KAN KUVVET ŞURUBU

Sirop Hemo - Forcine

Kansızlığa, iştihatsızlığa, dermansızlığa
karşı yegâne ilâçtır..